

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

998 סבת קארט פופט ויסה תשפ"ה שנה י"ג 9' אילון 622
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

הנושא: ענייני חנוכה

שזו בחינה של "מלך בבית האסורים", היינו שהקב"ה כביכול נכנס למקומות הנמוכים ביותר וגם משם מוציא כל יהודי ויהודי ממלתעות היצר הרע.

ונראה להסביר את הדברים על פי מה שמצינו במדרש (ילקוט שמעוני בראשית רמז קט"ו), שם מסופר המעשה הנורא שהיה עם יוסף משיתא, כשנכנסו הרומאים לירושלים וכבשוה, הגיעו לבית המקדש, ורצו להיכנס ולראות את הבית המפואר ששמו יצא בכל הגויים לשם ולתהילה, גם שמע כלי המקדש המפוארים הגיע לאזניהם, וכמובן חמדו הם אותם ורצו לקחתם איתם, אלא שכשהגיעו לבית המקדש נפל עליהם פחד נורא, ולא העזו להיכנס לתוכו.

אספו את כל היהודים אשר בירושלים והביאום לרחבה שלפני בית המקדש, והכריזו שאחד מן היהודים ייכנס תחילה ורק אח"כ הם ייכנסו. כמובן שאחר שראו היהודים שאף הרומאים מפחדים להיכנס, לא נמצא ולו פתי אחד שירחיב עוז להיכנס לבית המקדש שאסור בכניסה לזרים ולסכן את נפשו בחיוב מיתה.

ראו הרומאים שאף אחד לא יתנדב להיכנס במקומם, קמו והכריזו: שמי שיכנס תחילה, כל מה שיוציא הרי זה שלו!

היה שם יהודי אחד ושמו יוסף משיתא וכאשר שמע את ההכרזה הזו, לא יכול היה לעמוד בפיתוי העצום הזה לקחת לעצמו את אחד מכלי המקדש, והסכים להיכנס.

הבזיון היה גדול איזה חילול ה', יהודי מוכן לעשות מעשה נורא שאפילו הרומאים פחדו מלעשותו.

נכנס אותו יוסף משיתא לבית המקדש, כאשר כולם מלווים אותו במבטים מושפלים ובעצב רב, על מעשה נפשע ומזעזע זה הנעשה לעיני הרומאים, וגורם חילול ה' נורא.

וכך כעבור זמן מה מופיעה דמותו של יוסף משיתא בשערי המקדש, ובידו לא פחות מאשר המנורה הטהורה עשויה כולה זהב.

הרומאיים כשרואים את המנורה כך בתפארתה, חמדוה מאד ויאמרו ליוסף משיתא: "אין דרכו של אדם פשוט להשתמש בכלי כזה מפואר, בשביל כלי כזה צריכים ארמון גדול ומפואר, אתה תוכל ליהנות מכלים יותר קטנים ושימושיים, אך לא המנורה המפוארת הזו".

אמרו לו הרומאיים: "הכנס שוב ובחר לך מכל, והפעם מה שתוציא יהיה שלך!".

בחור אחד הלך באחד מרחובות העיר. התמזל מזלו והוא ראה מטבע של עשרה שקלים מנצנץ על החול. התקרב הבחור, הרים את המטבע, ומצא תחתיו פתק.

הרים את הפתק וקראו: "אם תחפור מעט תמצא שטר של חמישים שקלים". שמח הבחור על הזדמנות הפז שנפלה בחלקו, והתחיל לחפור...

לאחר מטר של חפירה הוא ראה שטר של חמישים שקלים. כשהרים אותו מצא תחתיו עוד פתק: "אם תחפור מטר תמצא שטר של מאה שקלים".

שמח הבחור והמשיך לחפור... לאחר מטר נוסף מצא שטר של מאה שקלים, שמח הבחור, הרימו ומצא תחתיו עוד פתק: "אם תחפור מטר נוסף מטה תמצא שטר של מאתיים שקלים".

חפר ומצא את השטר הנכסף. תחת השטר הונח פתק: "אם תחפור עוד שני מטרים נוספים מטה תמצא חבילת שטרות".

"כנראה זה יום המזל שלי" חשב לעצמו. חפר הבחור במרץ ובעומק של ארבעה מטרים מצא חבילת שטרות, לא היה שמח ממנו...

בתוך חפיסת השטרות הוטמן פתק נוסף בו נכתב: "אמנם הרווחת אלפי שקלים אך אתה בבעיה - כיצד תצא קעת מהבור..."

כך היא בדיוק דרכו של יצר הרע למשוך אותנו אל זרועותיו - מפתה אותנו ב"כסף", בתחושות הנאה מפוקפקות, בפיתויים הנעימים לגופנו אך כל-כך גרועים לנשמתנו. ואנו נמשכים ובכך "חופרים" לעצמנו את הבור שלנו... בור שלצאת ממנו לא פשוט, בור שאולי בתוכו אתה עשיר בהנאות אך רחוק מאד מהפתח אל האושר האמיתי שלך...

אולם כשמגיעים הימים המסוגלים של ימי החנוכה שסגולתן גדולה וגבוהה מאוד מאוד, הרי שגם מי שנמצא בבור של היצר הרע שחפר לעצמו, עמוק אשר אין דרך לצאת משם, כי כבול הוא בכבלי היצר הרע הקשה והאכזר. הרי שבחנוכה מגודל קדושת הימים מתקיים בכל יהודי ויהודי "ויריצוהו מן הבור", כל אחד יכול לצאת מהבור בו הוא נמצא.

וכמו שגילה לנו הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע, שאם בחודש אלול זו בחינה של "מלך בשדה", הרי שבימי החנוכה

ואז התרחש פלא עצום: יוסף משיתא מסרב! ואומר בקול: "די לי שהכעסתי את בוראי פעם אחת, עוד אכעיסנו פעם שניה?"... ניסו הרומאים לשדלו והבטיחו לו ויתור על מס למשך שלש שנים, אבל יוסף משיתא בשלו ואינו מסכים להיכנס.

מסופר במדרש שנמלאו הרומאיים חימה עליו, והביאו דף של חרשים שמחתכין בו את הנסרים והניחוהו עליו והיו מנסרים בו, והיה יוסף משיתא מצווח וזועק: "אוי לי שהכעסתי את בוראי! אוי לי שהכעסתי את בוראי!".

יוסף משיתא מת על קידוש השם, ובשעה קלה עלתה נשמתו לגן עדן, יצאה בת קול ואמרה: "יש קונה עולמו בשעה אחת".

סיפור מרגש מאוד! אבל זועקת מאלה השאלה: מה קרה לאותו יוסף משיתא, שבפעם הראשונה העז רוחו בפני אלפי בני עמו לעשות מעשה כה חמור, ועוד בפני הרומאיים, דבר שהעצים את חומרת המעשה וגודל החילול ה' הנורא שהיה בעקבותיו, והכל בשביל בצע ממון, לזכות רח"ל באחד מכלי המקדש. והנה בפעם השניה, כשהעלו לו את המחיר והסכימו אף לוותר לו על המס לכמה שנים, פתע פתאום נעמד יוסף משיתא כצור החלמיש, כנגד כל הפיתויים, וכשמולו עומד גזר דין מוות נוראי ואכזרי מאין כמותו, מה גרם לשינוי המפתיע הזה בהתנהגותו של יוסף משיתא? והלא כלל בידינו מחז"ל: עבר אדם עבירה נעשית קלה בעיניו!

יסוד נפלא וחשוב, אמר כאן מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ראש ישיבת פונוביז': ההשפעה שאדם מקבל, כשהוא נכנס למקום קדוש אף שלא עשה שום פעולה – עצם ההמצאות במקום קדוש – היא השפעה שנספגת בנפשו, היא השפעה שלאחריה הוא כבר לא אותו אדם שהיה לפני כן, הוא בריה חדשה לגמרי!

יוסף משיתא היה יהודי פשוט שמעולם לא דרכה רגלו בין כותלי בית המקדש, ולא זכה להסתופף בין לומדי תורה ובתי מדרשות, ולכן כשהכריזו על האפשרות לקבל ולהרוויח רח"ל מכלי המקדש, לא עמד בכך ונכנס. אבל בפעם השניה – כבר קיבל השפעה עצומה ממקום המקדש, כמה דקות שהיה בתוך המקדש השפיעו על נפשו ונשמתו, וכבר נהפך הוא לאדם אחר לבריה חדשה, ולא היה בו יותר העוז לחזור ולעשות את המעשה הנפשע, של כניסה למקום המקדש! עד כדי כך שהסכים למסור נפשו למיתה קשה ונוראה!

והנה גילו לנו הספרים הקדושים (שפת אמת ועוד) כי בזמן הדלקת נרות חנוכה היהודי המדליק נחשב ככהן המדליק את המנורה והבית מקבל קדושת בית המקדש.

נמצא כי גם היהודי הפשוט כדוגמת יוסף משיתא, ברגע זה של ההדלקה, עומד הוא בבית המקדש וזוכה להשפעה קדושה המשנה אותו לטובה ומוציאה אותו מן הבור של היצר הרע.

כמו כן עיקר מצות ימי החנוכה הוא "פרסומי ניסא", ואין הכוונה רק לפרסם על הנס שהיה לפני אלפיים חמש מאות שנה. אלא ובעיקר לגלות ולפרסם שהקב"ה עושה ניסים ונפלאות גם בימים אלו, ובפרט בימי החנוכה המסוגלים לניסים.

לכן ינצל היטב את הימים המסוגלים והנפלאים להתפלל ולבקש "הוציאה ממסגר נפשי" ונזכה להידבק בו יתברך אמן ואמן.

***

במדרש (אוצר מדרשים אייזנשטיין חנוכה, עמוד 191) מביא: "אלף ושמונים ריבוא גייסות באו עם בגריס הרשע, ואמר לישראל: שוטים אתם שתעשו מלחמה עם חיילים שאין להם שיעור וכו'. נשאו ישראל עיניהם למרום ויאמרו: "לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד וכו'". באותה שעה היו ישראל

מצפים להרי מזרח אולי יבואו להם עכו"ם פרסיים לעזרתם, אז חרה לו למתתיהו כהן גדול, ואמר לו לחשמונאי: ולא כתיב (על פי ירמיהו יז, ה) "ארור הגבר אשר שם בשר זרועו לו ומן ה' יסיר לבו וברוך הגבר אשר שם ה' מבטחו"? אמר לו, יפה אמרת אני ושבעה בני, ואתה ושלשה בנים, הם שנים עשר שבטי קה עדות לישראל, מובטח אני בהקב"ה שיעשה לנו נסים ונפלאות, ויצומו וילבשו שקים ואפר לבקש רחמים מלפני אלוקי השמים עזרם ומגינם של ישראל, וככלותם להתפלל כמו מכרוע על ברכיהם ויעצמו עשתנותם, מנשרים קלו ומאריות גברו וילחמו בעמים ויהרגו בהם הרג רב. באותה שעה תפס הקב"ה שבעים שרים של מעלה משרי אומות העולם, ורצע אותם במרצע של אש ויאמר להם: הרגו איש את קרובו, ואם ימלט אחד מהם נפשיכם תחת נפשו. וכשהיו היוונים מורים חצים וחרבות, באו המלאכים ונעצו אותם בליבם של היוונים, הוי (תהלים ל"ז) חרבם תבוא בלבם וקשתותם תשברנה וכו', עכ"ל המדרש.

יש להבין, כיצד הבטיח מתתיהו כהן גדול שהקב"ה יעשה עמם נסים ונפלאות, הלא איתא (ספרא אמור ה, ט; ה), "מיכאן אמרו כל המוסר עצמו על מנת לעשות לו נס אין עושים לו נס"?

והנה הנצי"ב (העמק דבר יתרו יט, ו) מבאר: "היינו ששתי מדות הללו היינו מידת מלכות ומידת תפארת יהיה לפי מה שאתם תתנהגו עמדי, אם יהיו מתנהגים לשם שמים בדרך הטבע אזי תהא ההשגחה עליהם גם כן רק בטבע, ואם יהיו פרושים ומובדלים למעלה מטבע אנושי, אזי תהא ההשגחה עליהם גם כן פרוש ומובדל מהליכות הטבע".

וכך מביא הנצי"ב בהעמק דבר, בביאור קריאת משה לשבט לוי "מי לה' אל" (כי תשא ל"ב, כ"ו): "מי יודע בעצמו שהוא אך לה', למסור נפשו וכל אשר לו לאהבת ה' וכבודו... שאתה מפנה עצמך לתורה ולעסוק במצוות ואין לך עבודה אחרת, פירוש שאינו עובד את עצמו כלל, רק הוא מופרש לה'... בלי שום רצון עצמו כלל, אינו ראוי לפחד משום דבר אפילו מהיזקא דשכיחא".

וכך כותב ב'ראשית חכמה' (שער האהבה - פרק שמיני), וזה לשונו: מי שהוא רוצה שהקדוש ברוך הוא יעשה עמו נס שהוא שינוי הטבע, צריך שהוא תחלה ישנה טבעו לעבודתו כענין קריעת ים סוף שהוא דבר חוץ מן הטבע. ע"כ. כלומר, מה שאמר הקב"ה למשה רבינו: "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו". כי בשביל שינוי הטבע וקריעת הים, צריך מסירות נפש של בני ישראל שייסכימו להיכנס אל תוך הים.

וכן בספר 'תפארת שלמה' (על מועדים - שער התפילה), כתב וזה לשונו: כי כאשר ישראל הם מהפכים את טבעם ומזג גופם ומשנים את מנהגם למנהג העולם חוץ לדרך הטבע למסור נפשם תמיד לכבודו ית"ש, כן גם הש"י מפליא עמם לעשות כמידתם חוץ מדרך הטבע ומשדד המערכה להגדיל חסדו עמהם.

לכן כאשר החשמונאים מסרו את נפשם במלחמתם נגד היוונים פעלו בזה שהקב"ה יעשה עמהם ניסים ונפלאות.

בזה נבין הגמרא בחולין (קלט:), מביאה: אסתר מן התורה מנין שנאמר "ואנכי הסתר אסתיר", היינו שהיו נסים נסתרים שנראה כאילו שזה דרך הטבע ולא נסים גלויים, ואילו בחנוכה שהיה בתקופה מאוחרת יותר, כמה מאות שנים אחרי נס פורים, זכו לנסים גלויים.

ולכאורה יש להבין למה אצל מרדכי ואסתר בפורים לא זכו לניסים גלויים, רק ניסים נסתרים שבהתבוננות ושימת לב רואים את צירוף המקרים, ואילו בחנוכה זכו לניסים גלויים של "גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים", ונסים גלויים הרי זו דרגה יותר גדולה, שזוכים לראות את הנס ורואים את יד השם, כמו שכתוב בקריעת ים סוף (שמות יד, לא) "וירא ישראל את היד הגדולה וגו'", שראו כזו התגלות של השגחה,

מדוע רק בחנוכה זכו לניסים גלויים כאלה ואילו בפורים לא זכו?

אלא בפורים לא מצינו שהיה מסירות נפש, אלא הייתה גזירה, ולא היה מה לעשות כנגדה, רק צמו שלושת ימים, וחזרו בתשובה על החטא, מה שנהנו מסעודתו של אחשוורוש והשתחוו לצלם והיחידה שמסרה נפש היתה אסתר, ולכן לא זכו לניסים גלויים כמו בחנוכה, ואמנם כן זכו לקבלת התורה מאהבה כדאיתא בשבת פ"ח.

מה שאין כן בחנוכה שמסרו נפשם להילחם במעצמה היוונית נגד כל הסיכויים, על ידי המסירות נפש זכו שיעשו להם ניסים.

אבל מובא בספרים הקדושים, כי לא היה הנס לשעתו בלבד, אלא בכל שנה ושנה בהגיע הימים האלו מתעוררים שוב ומאירים אלו האורות הגדולים שהבהיקו לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

ראה ב'קדושת לוי' לחנוכה (קדושה ראשונה): וזה היה כונת אנשי כנסת הגדולה 'שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה', כלומר, שאלו החסדים והניסים וההארות שהיו אז בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול נתגלה עד עכשיו בזמן הזה.

גם ב'תפארת שלמה' (על מועדים - לחנוכה) וזה לשונו: 'נסים ונפלאות עד אין מספר'. 'זכר עשה לנפלאותיו כו' (תהלים קיא, ד), לשון זכרות והשפעה כמו שנאמר (שם ס, ו) 'נתת ליראיך נס להתנוסס'. פירוש, שייצמיח ממנו עוד ניסים רבים אין מספר, וז"ש 'על הניסים כו' שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה'. שיתעורר גם עתה החסדים שהיו בימים ההם גם בזמן הזה.

והיינו, על ידי מסירות נפשם של החשמונאים זכנו להשפיע ניסים גם על עצמם וגפם לדורות הבאים.

הגמרא במסכת שבת (קכא.) מספרת: תנו רבנן מעשה ונפלה דליקה בחצירו של יוסף בן סימאי בשיחין, ובאו אנשי גיסטרא (- המושל הרומאי) של ציפורי לכבות, מפני שאפוטרופוס של מלך היה. ולא הניחן מפני כבוד השבת ונעשה לו נס וירדו גשמים וכיבו וכו' וכששמעו חכמים בדבר אמרו לא היה צריך לכך, שהרי שנינו נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה.

יוסף בן סימאי, איננו יודע אם הוא היה עם הארץ בכל אופן תלמיד חכם הוא לא היה (עיין מהרש"א). והוא לא ידע שישנה משנה מפורשת, גוי שבא לכבות דליקה בשבת, לא קראת לו ולא אמרת לו לכבות, אם יכבה מעצמו שיכבה, ובכל אופן כשהוא ראה שבאו גויים לכבות, אמר להם תניחו, מפני כבוד השבת. עשה לו הקב"ה נס וירדו גשמים וכיבו את הדליקה, לכאורה העניין קצת לא מובן, וכי הקב"ה עושה ניסים לעמי ארצות או לאנשים העושים שלא כהלכה?

רואים מכאן שהקב"ה עושה ניסים גם למי שלא עושה כהלכה. כי אם אתה מוסר נפש עבור הקב"ה בין אם אתה צודק ובין אם אינך צודק, מסרת נפש, הקב"ה עושה לך ניסים!

***

מספר רבינו יוסף חיים זי"ע: כפרי תמים חלם חלום. בחלומו ראה הוא סולם גבוה מאה שלבים מוצב ארצה, והמלך נמצא במהלך טיפוסו על הסולם בשלב החמישים.

בבוקר סיפר הכפרי לאשתו וזו יעצה לו ללכת אל המלך ולספר לו את חלומו.

הלך הכפרי וסיפר למלך את החלום. החלום מצא חן בעיני המלך שראה בו סמל לעליית מלכותו ושגשוגה.

לאות הוקרה העניק המלך לכפרי חמישים זהובים כמניין מעלות הסולם.

סיפורו של הכפרי התגלגל אל השכנה שפנתה לבעלה ואמרה: "לך אל המלך אף אתה וספר לו שחלמת שהוא כבש את פסגת הסולם, כך נקבל מאה זהובים ונתעשר."

חשש בעלה לשקר למלך, אך לחצה של האישה והממון הצפוי עשו את פעולתם.

בבוקר המחרת צעד האיש אל ארמון המלך וסיפר לו בהתרגשות: "חלמתי על כבוד המלך חלום. בחלומי ראיתי את הוד מלכותו מטפס על סולם גבוה בן מאה שלבים, עד שכובש את פסגתו."

אכזבה גדולה אפפה את פני המלך והוא ציווה לסלקו מהארמון. תוך כדי שהאיש נגרר אל מחוץ לארמון פנה למלך ושאל: "לפני שבועות מספר הגיע אליך כפרי אחד וסיפר לך חלום דומה לשלי, אך הוא ראה את המלך מגיע לשלב החמישים ואילו אני ראיתי שהמלך כבש את הפסגה.

לו הענקת חמישים זהובים ואותי אתה מגרש כעת מארמונך, מדוע כבודו פעל כך?"

השיב המלך: "בחלום חברך הייתי באמצע הסולם, עולה ועולה, תמיד בעליה, יש לי לאן להגיע ולשאוף. עליה מסמלת ברכה, על ברכה מגיע תשורה.

אולם בחלומך אני נמצא בראש הסולם, כך שלא נותר לי מעתה אלא לרדת מטה, ירידה היא סימן לרעה, לכן יוצא אתה כעת ללא כלום..."

יום רודף יום, שבוע אחר שבוע, האם רק הימים התקדמו או גם אנו?

כולנו משבחים את האחרים ואומרים: "איזה מלאך אתה!" אך האמת זהו איננו שבח כי אם גנאי...

אומר רבינו יוסף חיים: "המלאכים עומדים במקומם תמיד, לא מתקדמים בצדקתם ולא מתדרדרים ברשעתם, שכן אין להם בחירה אם לעשות טוב או רע.

הצדיקים לעומתם הולכים מחיל אל חיל, מתגברים על יצרם ומתרוממים ממדרגה למדרגה."

אנו גדולים יותר ממלאכים, יש בנו יכולת להתקדם קדימה, לעלות ולהתעלות.

אך תנאי לכך! אמר רבי ישראל מסלנט: "כל עוד האדם פועל ומתקדם באופן רציף בעבודת ה', בכוחו לדאות ולהעפיל למדרגות גבוהות. אך אם יעצור את התקדמותו עלול הוא לצנוח מטה..."

אם נרגיש תמיד שאנו רק באמצע הדרך, שתמיד נותר לנו עוד ללמוד, עוד להתקדם, נהיה תמיד במצב של עליה. אך אם נרגיש מושלמים, שהגענו לראש הפסגה, הרי שלא נותר לנו אלא... לרדת.

זה נרות חנוכה מלמדים אותנו שהלכה כבית הלל להיות "מוסיף והולך".

התקדם קדימה, עשה עוד פעולה, עוד קבלה, עוד מצווה, אל תעצור... אתה עכשיו יותר גדול ממלאך...

קו "אור הגאולה" דברי חיזוק, תורה ומוסר להפיץ את אור הגאולה

מספר המערכת 0796065479

שלוחה 2 - שיעורי הרב איתי בן אהרון